

ISSN 2310-371X

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ М. П. ДРАГОМАНОВА

Наукові записки

Серія педагогічні науки

Випуск CLIV

(154)

Київ
Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова
2022

ФАХОВЕ ВИДАННЯ – КАТЕГОРІЯ Б

затверджено наказом Міністерства освіти і науки України (додаток 3)
від 15.04.2021 р. № 1328 (педагогічні науки – спеціальності: 011-016)

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації
Серія КВ № 23838-13678Р від 01.03.2019 р.

**“НАУКОВІ ЗАПИСКИ” започатковано у 1939 році в КДПІ імені О. М. Горького
(нині НПУ імені М. П. Драгоманова)**

Наукове видання включено до наукометричних баз і каталогів – Google Scholar, “Наукова періодика України” в Національній бібліотеці України імені В. І. Вернадського; Офіційний web-сайт видання: <https://sj.npu.edu.ua/index.php/pnspd>

Редакційна колегія:

- В. П. Андрущенко** – член-кореспондент НАН України, академік НАПН України, доктор філософських наук, професор (*шеф-редактор*);
Андрушкевич Фабіан – доктор педагогічних наук, професор (Польща);
В. В. Борисов – доктор педагогічних наук, професор;
І. В. Гевко – доктор педагогічних наук, професор;
Т. А. Жижко – доктор філософських наук (кандидат педагогічних), професор;
Конрад Яновський – доктор педагогічних наук, професор (Польща);
А. Г. Кононенко – кандидат педагогічних наук, доцент;
М. С. Корець – доктор педагогічних наук, професор;
Л. А. Куліш – кандидат педагогічних наук, доцент (*відповідальний секретар*);
Л. Л. Макаренко – доктор педагогічних наук, професор (*головний редактор*);
Мудрецька Ірена – доктор педагогічних наук, професор (Польща);
О. С. Падалка – член-кореспондент НАПН України, доктор педагогічних наук, професор;
Л. В. Савенкова – кандидат педагогічних наук, професор;
В. М. Слабко – доктор педагогічних наук, професор;
І. М. Смирнова – доктор педагогічних наук, професор;
О. М. Торубара – доктор педагогічних наук, професор;
О. П. Хижна – доктор педагогічних наук, професор (*відповідальний редактор*);
С. М. Яшанов – доктор педагогічних наук, професор.

Н 34 **Наукові записки** : [збірник наукових статей] / М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова ; упор. Л. Л. Макаренко. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2022. – Випуск CLIV (154). – 220 с. – (Серія педагогічні науки).

ISSN 2310-371X

У збірнику вміщено статті, де розглядаються актуальні питання наукових досліджень докторантів, аспірантів, викладачів навчальних закладів та співробітників наукових установ України, які працюють у галузях педагогічних та історичних наук.

УДК 37+93/94](066)

Рекомендовано Вченою радою НПУ імені М. П. Драгоманова
(протокол № 5 від 24 листопада 2022 р.)

ISSN 2310-371X

© Редакційна колегія, 2022
© Автори статей, 2022
© Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2022

DOI: <https://doi.org/10.31392/NZ-npu-154.2022.04>

УДК 378:615.1

КОПІЯ
ВІРНА

Довжук В. В.

ДИЗАЙН ВПРОВАДЖЕННЯ МОДЕЛІ ІНТЕГРОВАНОГО ОСВІТЬОГО ПРОЦЕСУ ПІДГОТОВКИ МАГІСТРІВ ФАРМАЦІЇ В УНІВЕРСИТЕТАХ КРАЇН ЦЕНТРАЛЬНОЇ ТА СХІДНОЇ ЄВРОПИ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

Для вдосконалення підготовки магістрів фармації в системі вищої освіти України на засадах впровадження передового досвіду європейських університетів здійснено проектування й розробку моделі інтегрованого освітнього процесу підготовки майбутніх магістрів фармації в університетах країн Центральної та Східної Європи. Визначено дизайн упровадження науково обґрунтованої моделі в єдності методологічно-організаційного; експериментально-функціонального та моніторингово-оцінного блоків на засадах реалізації узагальненого європейського досвіду.

Застосування обґрунтованої моделі інтегрованого освітнього процесу підготовки магістрів фармації в університетах Центральної та Східної Європи у вищій фармацевтичній освіті України, передбачає експериментальне навчання за оновленими змістом і структурою професійної підготовки; вирішення проблемних професійних ситуацій case-study за темами начальних модулів; науково-дослідну магістерську практику на базі наукових лабораторій фармацевтичних підприємств; реалізацію наукових творчих проєктів магістрів фармації в університетах країн Центральної та Східної Європи і України, участь в міжнародних програмах науково-практичних заходів; самоаналіз і коригування професійного розвитку в процесі навчання.

Ключові слова: університети країн Центральної і Східної Європи, магістри фармації, модель інтегрованого освітнього процесу підготовки магістрів фармації в університетах країн Центральної та Східної Європи, дизайн впровадження, заклади вищої освіти України.

Загальна постановка проблеми. Рівень розвитку фармацевтичної науки, практики і освіти та його висвітлення в інформаційному просторі забезпечує обмін науково-практичним досвідом фахівців і науковців, ознайомлення студентів, аспірантів і молодих учених з останніми науковими досягненнями, таким чином стимулюючи розвиток вітчизняної фармацевтичної галузі, впровадження інноваційних технологій прикладних досліджень та освітніх технологій.

Досвід країн ЄС доводить, що в основі належного лікарського забезпечення є якісна підготовка фармацевтичних кадрів до майбутньої професійної фармацевтичної діяльності, адже першоосновою є безпека життя і здоров'я пацієнтів, терапевтична ефективність призначених фармацевтичних препаратів, їх доступність та раціональність витрат для пацієнтів, що гарантується системою забезпечення якості лікарських засобів фармацевтичного виробництва та у подальшому лікарського забезпечення населення [1].

Аналіз досліджень і публікацій. Належна і якісна підготовка майбутніх

магістрів фармації у ЗВО зумовлює вдосконалення організації викладання спеціальних навчальних дисциплін. Формування готовності до реалізації фахових компетенцій забезпечує комплексну готовність до майбутньої професійної діяльності. Впровадження інноваційних технологій в освітню практику є необхідним для модернізації змісту й структури професійної підготовки сучасних магістрів фармації, як цілісного, системного педагогічного процесу [2; 3].

Формування готовності до професійно-фармацевтичної діяльності майбутніх магістрів фармації в системі університетської освіти включає системну комплексну підготовку зі спеціальних фармацевтичних дисциплін [4; 5].

У контексті забезпечення доступності лікарських засобів для широких верств населення фармацевтичним підприємствам – виробникам, а також підприємствам, які здійснюють оптову і роздрібну торгівлю фармацевтичної продукції, необхідно постійно знижувати собівартість фармацевтичних продуктів і послуг, що потребує ефективних підходів до викладання фахових (спеціальних) дисциплін, зокрема менеджменту і маркетингу у фармації, організації та економіки фармації для вдосконалення фармацевтичної діяльності, підвищення її економічної ефективності [1; 6; 7; 8].

На сучасному етапі фармакоеконімічні дослідження належать до важливих механізмів вирішення проблеми раціоналізації використання фінансових ресурсів при одночасному підвищенні ефективності та якості медичної допомоги. Науковцями доведено, що показники фармакоеконімічного аналізу в конкретній клінічній ситуації використовуються для вибору найбільш прийнятливої методи лікування з урахуванням його терапевтичної ефективності та вартості [9; 10].

В організаційній структурі підготовки для формування складових професійної компетентності магістрів фармації у ЗВО актуальним є системне введення в освітній процес інноватики фармацевтичної галузі, організації фармацевтичної справи на засадах упровадження сучасних проектів модернізації фармацевтичного виробництва, належних фармацевтичних практик лікарського забезпечення відповідно до міжнародних стандартів якості і безпеки лікарських засобів, що безсумнівно забезпечує економічну ефективність фармацевтичного виробництва, оптової, роздрібної реалізації та медичного застосування для підвищення якості лікарського забезпечення населення [1; 8].

У третьому тисячолітті висока відповідальність щодо формування професійної компетентності магістрів фармації, її складових, покладається на вдосконалення сучасної фармацевтичної освіти відповідно до принципів професійної етики, доброчесності, фармацевтичної культури, впровадження передового досвіду та ефективного функціонування глобальної системи вищої фармацевтичної освіти в університетах країн Центральної та Східної Європи [1].

Метою дослідження є проєктування та визначення дизайну

впровадження науково обґрунтованої моделі інтегрованого освітнього процесу підготовки майбутніх магістрів фармації в університетах країн Центральної та Східної Європи.

Для досягнення мети необхідно вирішити такі завдання: здійснити проектування та визначити дизайн упровадження науково обґрунтованої моделі інтегрованого освітнього процесу підготовки майбутніх магістрів фармації в університетах країн Центральної та Східної Європи в закладах вищої освіти України.

Методи дослідження – теоретичні: аналіз філософських, медичних, фармацевтичних та психолого-педагогічних наукових джерел з проблем підготовки магістрів фармації, порівняльний аналіз досвіду організації підготовки магістрів фармації університетів країн Центральної і Східної Європи; проектування, моделювання інтегрованого освітнього процесу підготовки майбутніх магістрів фармації в університетах Центральної та Східної Європи.

Виклад основного матеріалу дослідження. Удосконаленню організаційної структури підготовки магістрів фармації сприяє широке впровадження філософії фармацевтичних новацій. Здійснений теоретичний аналіз рівня розвитку фармацевтичної галузі на початку XXI ст. надає можливість визначити перспективні напрями, які відповідають сучасним запитам українського суспільства щодо якісного лікарського забезпечення населення: розробка і впровадження нових діючих речовин, наукове обґрунтування відбору ексципієнтів, введення у промислове виробництво нових лікарських форм, біофармацевтичні, доклінічні і клінічні дослідження на рівні досягнень світового розвитку науки і техніки, охорони здоров'я людини та безпеки застосування лікарських засобів.

З метою вдосконалення підготовки магістрів фармації в системі вищої освіти України на засадах впровадження передового досвіду європейських університетів здійснено проектування й розробку моделі інтегрованого освітнього процесу підготовки майбутніх магістрів фармації в університетах Центральної та Східної Європи (рис. 1).

Методологічно-організаційний блок поєднує методологічні підходи і принципи, теоретичні основи модернізації змісту та організаційно-педагогічні умови підготовки магістрів фармації в університетах Центральної та Східної Європи.

Проектування методологічних засад формування професійної компетентності магістрів фармації здійснено з інтегрованим поєднанням методологічних підходів: гуманістичного, системного, діяльнісного, компетентнісного, особистісно орієнтованого, інтегрованого, здоров'язбереження в системі вищої фармацевтичної освіти і педагогічних принципів: принцип науковості, гуманізації, природовідповідності дидактичних процесів, здоров'язбереження в системі здобуття освіти; принцип міждисциплінарної організації змісту навчання, інтегрованого пізнання законів природи і суспільства на основі системного освітнього процесу.

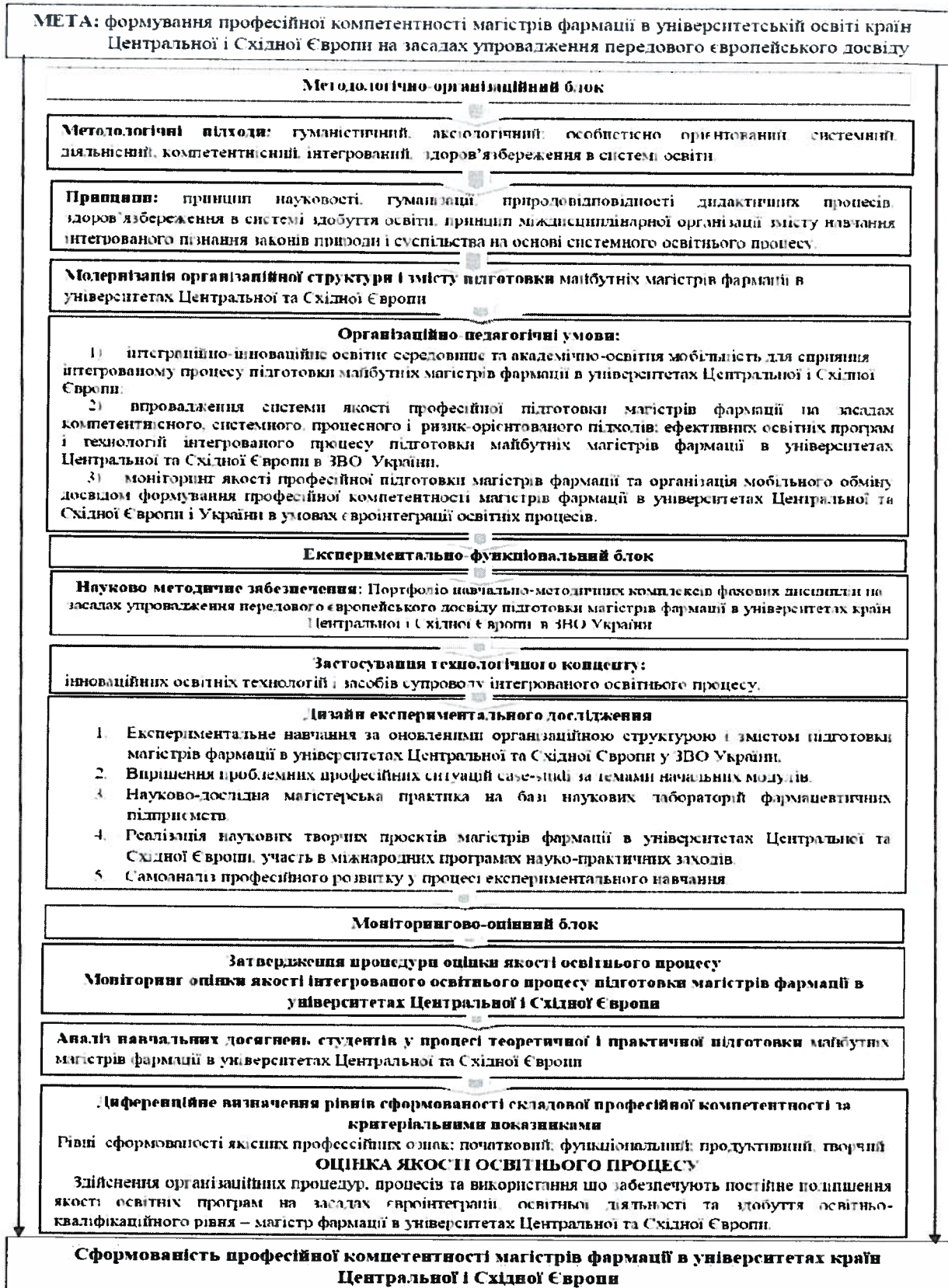

Рис. 1. Модель інтегрованого освітнього процесу підготовки магістрів фармацевції в університетах Центральної та Східної Європи.

Комплексне інтегроване застосування методологічних підходів сприяють раціональній організації системи методичної підготовки та формуванню професійної компетентності магістрів фармації.

Принцип науковості передбачає наукове обґрунтування положень, використання в освітньому процесі професійної підготовки магістрів фармації загально наукових і конкретно наукових методів, виявлення причинно-наслідкових зв'язків, тенденцій розвитку фармацевтичної науки і практики та вдосконалення вищої фармацевтичної освіти; розроблення навчальних планів і програм відповідно до рівня науково-технічного і соціального прогресу.

Принцип гуманізації зумовлює проєктування освітнього процесу системи методичної підготовки магістрів фармації на засадах визнання учасників освітнього процесу як найвищої цінності та формування у майбутніх магістрів гуманного ставлення у наданні фармацевтичних послуг, здійсненні фармацевтичної опіки пацієнтів.

Принцип природовідповідності передбачає організацію інтегрованого освітнього процесу системи методичної підготовки магістрів фармації у відповідності до природи людини, довілля, психо-фізіологічних і фізіологічних норм і потреб у розвитку студентської молоді, а також гармонійне застосування засад природовідповідності у здійсненні професійно-фармацевтичної діяльності.

Принцип здоров'язбереження в системі здобуття освіти забезпечує відповідність інформаційних навантажень, педагогічний супровід учасників освітнього процесу на засадах індивідуального здоров'язбереження в системі професійної підготовки магістрів фармації.

Принцип міждисциплінарної організації змісту навчання, інтегрованого пізнання законів природи і суспільства на основі системного освітнього процесу забезпечує системне засвоєння фармацевтичних знань зі спеціальних навчальних дисциплін та їх міждисциплінарних зв'язків в системі системи методичної підготовки магістрів фармації.

Обґрунтовані методологічні підходи і принципи є підґрунтям психолого-педагогічного супроводу формування професійної компетентності майбутніх магістрів фармації у ЗВО.

Впровадження передових освітніх технологій зумовлює застосування інтегрованого поєднання методологічного підґрунтя та передового освітнього досвіду в організації процесу формування професійної компетентності майбутніх магістрів фармації в Україні в умовах євроінтеграції освітніх процесів.

Експериментально-функціональний блок поєднує науково-методичне забезпечення, навчально-методичні комплекси фахових дисциплін підготовки магістрів фармації в університетах Центральної та Східної Європи, застосування технологічного концепту: інноваційних освітніх технологій і засобів супроводу освітнього процесу і дизайн експериментального дослідження.

Моніторингово-оцінний блок відображає процедури моніторингу та

оцінювання якості освітнього процесу, передбачає аналіз навчальних досягнень студентів і сформованості професійної компетентності, диференційне визначення її рівнів за критеріальними показниками і результатами комплексного тестування та кваліметричного анкетування під час теоретичної і практичної підготовки.

Впровадження моделі інтегрованого освітнього процесу підготовки майбутніх магістрів фармації в університетах Центральної та Східної Європи зумовлює відповідний дизайн експериментального дослідження у ЗВО та його обґрунтування. У процесі проектування дизайну впровадження розробленої моделі встановлено, що важливими аспектами, які сприяють вдосконаленню магістерської підготовки, є інтеграція фармацевтичної освіти в європейський освітній простір, що передбачає введення необхідних модернізаційних змін у дидактику спеціальних фармацевтичних дисциплін, які поліпшать якість освітнього процесу підготовки магістрів фармації, формування відповідних навичок та професійної компетентності. Відповідно до обґрунтованого дизайну ініційована серія дистанційних тренінгів, які включали теми навчальних модулів і проблемних семінарів-брифінгів за результатами виконання творчих проєктів, самостійної та індивідуальної роботи під час проходження виробничої практики з магістрантами у послідовному порядку.

Дизайн впровадження обґрунтованої моделі інтегрованого освітнього процесу підготовки магістрів фармації в університетах Центральної та Східної Європи у вищій фармацевтичній освіті України передбачає експериментальне навчання за оновленими змістом і структурою професійної підготовки; вирішення проблемних професійних ситуацій case-study за темами начальних модулів; науково-дослідну магістерську практику на базі наукових лабораторій фармацевтичних підприємств; реалізацію наукових творчих проєктів магістрів фармації в університетах Центральної та Східної Європи і України, участь в міжнародних програмах науково-практичних заходів; самоаналіз і коригування професійного розвитку в процесі навчання. Застосування освітніх інновацій, елементів дуальної освіти у процесі магістерської підготовки, широке використання дистанційного навчання та обмін освітнім досвідом з використанням віддаленого доступу до електронних ресурсів, поєднання інформаційних технологій оптимізує освітній процес в умовах євроінтеграції.

Висновки. Визначено дизайн упровадження науково обґрунтованої моделі інтегрованого освітнього процесу підготовки магістрів фармації в єдності методологічно-організаційного; експериментально-функціонального та моніторингово-оцінного блоків на засадах реалізації узагальненого європейського досвіду.

Застосування обґрунтованої моделі інтегрованого освітнього процесу підготовки магістрів фармації в університетах Центральної та Східної Європи у вищій фармацевтичній освіті України, передбачає експериментальне навчання за оновленими змістом і структурою професійної підготовки; вирішення проблемних професійних ситуацій case-study за темами начальних модулів; науково-дослідну магістерську практику на базі наукових лабораторій

фармацевтичних підприємств; реалізацію наукових творчих проєктів магістрів фармації в університетах Центральної та Східної Європи і України, участь в міжнародних програмах науково-практичних заходів; самоаналіз і коригування професійного розвитку в процесі навчання

Використана література:

1. Довжук В. В. Професійна підготовка магістрів фармації в університетах країн Центральної та Східної Європи: теорія і практика. Монографія. Київ : Вид-во Принт-центр Нестроєвий, 2021. 442 с.
2. Довжук Н. Ш., Довжук В. В., Ліпська О. О. Методичні основи організації викладання спеціальних дисциплін магістерської підготовки провізорів у вищих навчальних закладах України. *Педагогічна теорія і практика*. Інд. Copernicus. К. : КіМУ, 2017. Вип. 1 (6). С. 164–180.
3. Коновалова Л. В. Довжук В. В., Воскобойнікова Г. Л. Фармакоєкономіка. Навчально-методичне видання. Київ, 2020. 120 с.
4. Pharma World-class information and innovative tools to help you throughout your medical career. URL: <https://www.elsevier.com/books-and-journals/pharma>
5. FIP and WHO move forward in developing pharmacy education / Anderson C., Bates I., Beck D. et al. *International Pharmacy Journal*. 2008. Vol. 1, № 8. P.3–5.
6. Desselle Shane P., Andrews Brienna, Lui Julia, Raja Leela G. The scholarly productivity and work environments of academic pharmacists. *Research in Social and Administrative Pharmacy*. 2017. Iss. 13 (5). URL: <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1551741117305752via%3Dihub>
7. Formation and development perspectives of eco-pharmacy / A. A. Kotvitska, N. A. Tsubanova, N. M. Kononenko, M. O. Ostapets. *Journal of Education, Health and Sport*. 2019. Vol. 9, № 2. С. 521–531.
8. Воскобойнікова Г. Л. Концептуальні основи фармацевтичної інноватики у промисловій практиці. Науково-методичне видання. Серія: «Майстерні магістеріуму». К., 2016. 215 с.
9. Perspectives of implementation and development of HTA system in Ukraine: use in decision making / O. Zalis'ka, K. Kosyachenko, O. Piniashko, V. Tolubaiev // Value in Health. 2016. ISPOR 21st Annual International Meeting Research Abstracts, May 2125, 2016, Washington, DC, USA. V. 19, № 3. P. 286.
10. State and prospects of pharmacoeconomics training in Ukraine / O. Zalis'ka, N. Maksymovych, M. Leleka, O. Piniashko // Value in Health – 2015. – ISPOR 5th Latin America Conference Abstracts, September 6-8, 2015, Santiago, Chile. V. 18, № 7. P. 854.

References:

1. Dovzhuk V. V. Profesiina pidhotovka mahistriv farmatsii v universytetakh krain Tsentralnoi ta Skhidnoi Yevropy: teoriia i praktyka. Monohrafiia. Kyiv : Vyd-vo Prynt-tsentr Nestroievyyi, 2021. 442 s.
2. Dovzhuk N. Sh., Dovzhuk V. V., Lipska O. O. Metodychni osnovy orhanizatsii vykladannia spetsialnykh dystsyplin mahisterskoi pidhotovky provizoriv u vyshchykh navchalnykh zakladakh Ukrainy. Pedahohichna teoriia i praktyka. Інд. Copernicus. К. : КіМУ, 2017. Vyp. 1 (6). S. 164–180.
3. Konovalova L. V. Dovzhuk V. V., Voskoboinikova H. L. Farmakoekonomika. Navchalno-metodychne vydannia. Kyiv, 2020. 120 s.
4. Pharma World-class information and innovative tools to help you throughout your medical career. URL: <https://www.elsevier.com/books-and-journals/pharma>
5. FIP and WHO move forward in developing pharmacy education / Anderson C., Bates I., Beck D. khet al. *International Pharmacy Journal*. 2008. Vol. 1, № 8. P.3–5.
6. Desselle Shane P., Andrews Brienna, Lui Julia, Raja Leela G. The scholarly productivity and work environments of academic pharmacists // Research in Social and Administrative Pharmacy. 2017. Iss. 13 (5). URL: <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1551741117305752via%3Dihub>
7. Formation and development perspectives of eco-pharmacy / A. A. Kotvitska, N. A. Tsubanova, N. M. Kononenko, M. O. Ostapets // Journal of Education, Health and Sport. 2019. Vol. 9, № 2. S. 521–531.
8. Voskoboinikova H. L. Kontseptualni osnovy farmatsevtychnoi innovatyky u promyslovii praktytsi. Naukovo-metodychne vydannia. Serii: «Maisterni mahisteriumu». К., 2016. 215 с.

9. Perspectives of implementation and development of HTA system in Ukraine: use in decision making / O. Zalis'ka, K. Kosyachenko, O. Piniashko, V. Tolubaiev // Value in Health. 2016. ISPOR 21st Annual International Meeting Research Abstracts, May 2125, 2016, Washington, DC, USA. V. 19, № 3. P. 286.
10. State and prospects of pharmacoeconomics training in Ukraine / O. Zalis'ka, N. Maksymovych, M. Leleka, O. Piniashko // Value in Health – 2015. – ISPOR 5th Latin America Conference Abstracts, September 6-8, 2015, Santiago, Chile. V. 18, № 7. P. 854.

Dovzhuk V. V. The design of the implementation of the model of the integrated educational process of training masters of pharmacy in universities of Central and Eastern European countries in higher education institutions of Ukraine

To improve the training of masters of pharmacy in the system of higher education of Ukraine, on the basis of the implementation of best practices of European universities, the design and development of a model of the integrated educational process of training future masters of pharmacy in universities of Central and Eastern Europe was carried out. The design of the introduction of a scientifically based model in the unity of the methodological and organizational was determined; experimental-functional and monitoring-evaluation blocks based on the implementation of generalized European experience.

The application of a well-founded model of the integrated educational process of training masters of pharmacy in the universities of Central and Eastern Europe in the higher pharmaceutical education of Ukraine involves experimental training according to the updated content and structure of professional training; solving problematic professional case-study situations on the topics of the initial modules; research master's practice on the basis of scientific laboratories of pharmaceutical enterprises; implementation of scientific and creative projects of masters of pharmacy in universities of Central and Eastern Europe and Ukraine, participation in international programs of scientific and practical events; self-analysis and adjustment of professional development in the learning process.

Key words: *universities of Central and Eastern European countries, masters of pharmacy, model of the integrated educational process of training masters of pharmacy in universities of Central and Eastern European countries, implementation design, higher education institutions of Ukraine.*

DOI: <https://doi.org/10.31392/NZ-npu-154.2022.05>

УДК: 378.147:61(4)

Коляденко К. В., Федоренко О. Є.

ВПЛИВ ОЛЕКСАНДРІЙСЬКОЇ МЕДИЧНОЇ ШКОЛИ НА ФОРМУВАННЯ СУЧАСНИХ ТЕНДЕНЦІЙ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ ЄВРОПИ

У статті проаналізовано та узагальнено досвід організації освітнього процесу в одній з найстаріших медичних шкіл – Олександрійській медичній школі. Аналіз проведено у контексті сучасних тенденцій розвитку медичної освіти. Виокремлено тенденції, які були започатковані в часи існування Олександрійської медичної школи і в подальшому стали підґрунтям для формування фундаменту сучасної медичної освіти.

Мультикультурність, поєднання освіти з наукою, практична спрямованість освіти – такі базові дидактичні принципи беруть свої витоки у системі античної медичної школи, типовим представником якої є Олександрійська. Досліджено зародження основ сучасних форм та методів навчання.

Ключові слова: *методика навчання, медична освіта, професійна освіта, теорія та методика навчання.*